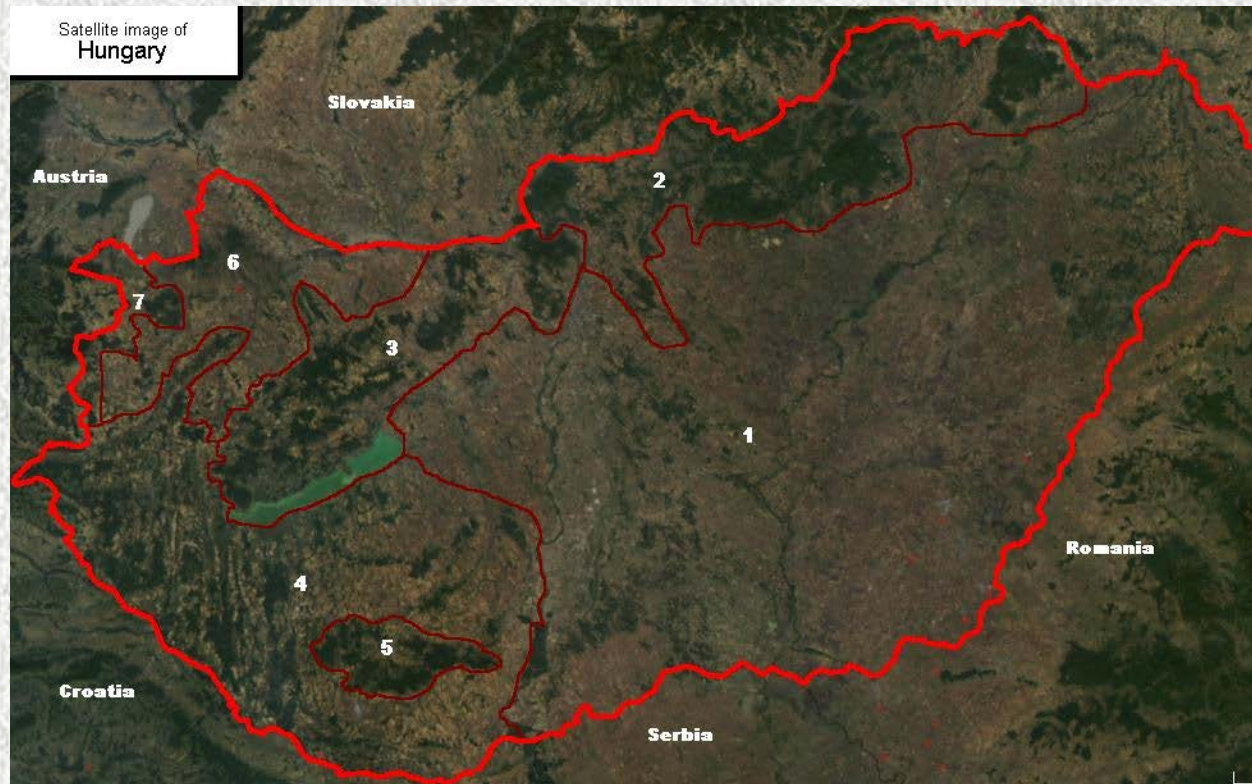

Komplex természettudomány

6.

Hazánk a világmindenségben

Világegyetem

Tejútrendszer

Föld bolygó

Naprendszer

Európa

Magyarország

Magyarország természetföldrajza

Magyarország 93 036 km²-es területével Közép-Európában terül el. Nyugatról Ausztria, északról Szlovákia, keletről Ukrajna és Románia, délről Szerbia, Horvátország és Szlovénia határolja. Felszíne változatos, és noha tengerparttal nem rendelkezik, gazdag édesvizekben.

Az ország területének 98 %-ka legfeljebb 300 m tengerszint fölötti magasságon helyezkedik el.

Magyarország „szomszédjai”

Noha Magyarországon számos középhegység terül el, a 300 méteres magasságot meghaladó kiemelkedések az ország területének kevesebb, mint 2%-át foglalják el.

A legmagasabb hegycsúcs a **Kékes** a Mátra hegyei között **1014 m-es** magassággal, a legalacsonyabb, névtelen pont pedig Csongrád megyében található Szeged közelében, **Tiszaszigeten 77,6 m-es** magasságon.

Magyarország folyói és tavai

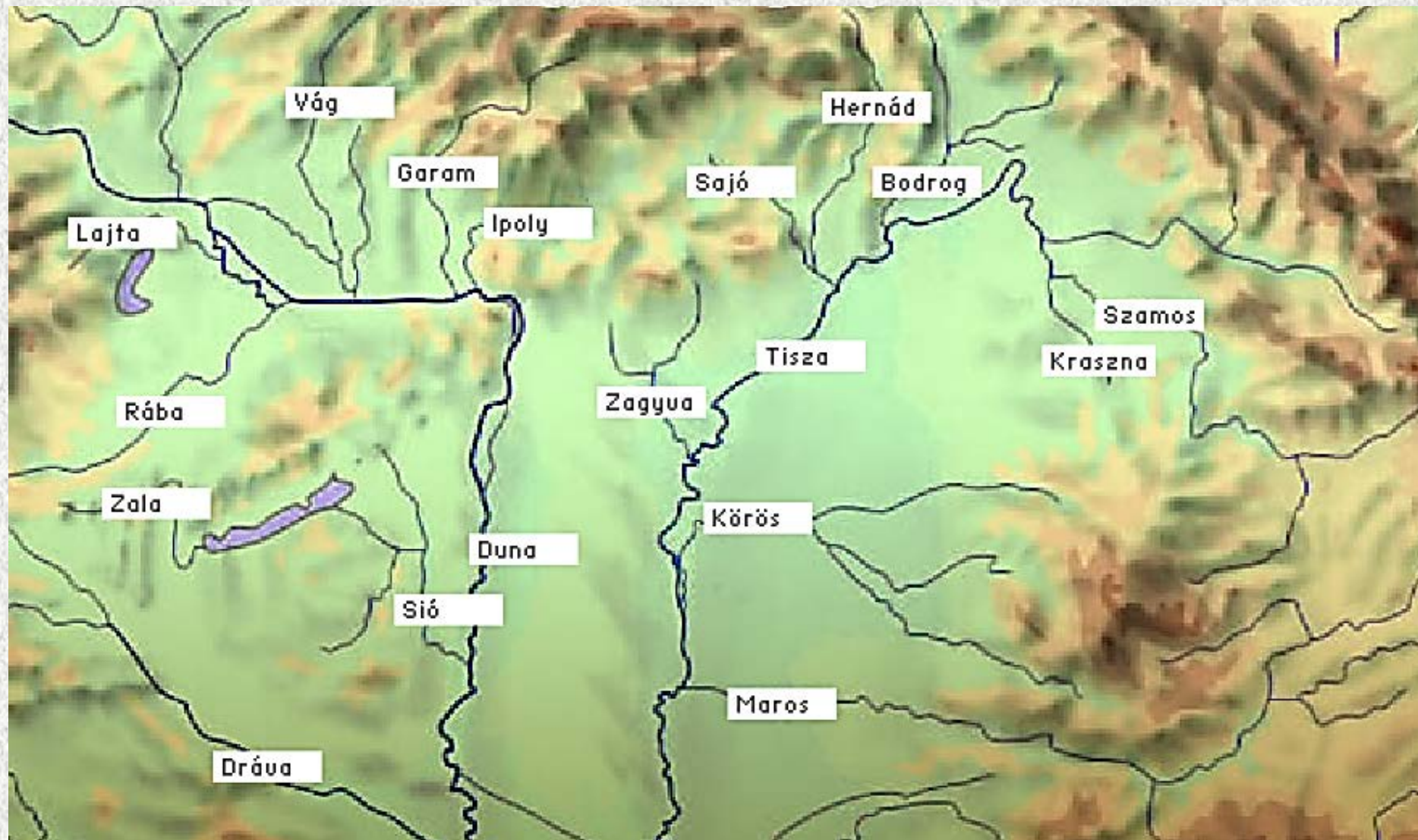
Az ország legfontosabb folyói a Duna és a Tisza.

Kevésbé jelentős folyói a Horvátországgal közös határ vonalát kijelölő Dráva, a Rába, a Szamos, a Sió, valamint a szlovák határ mentén folyó Ipoly.

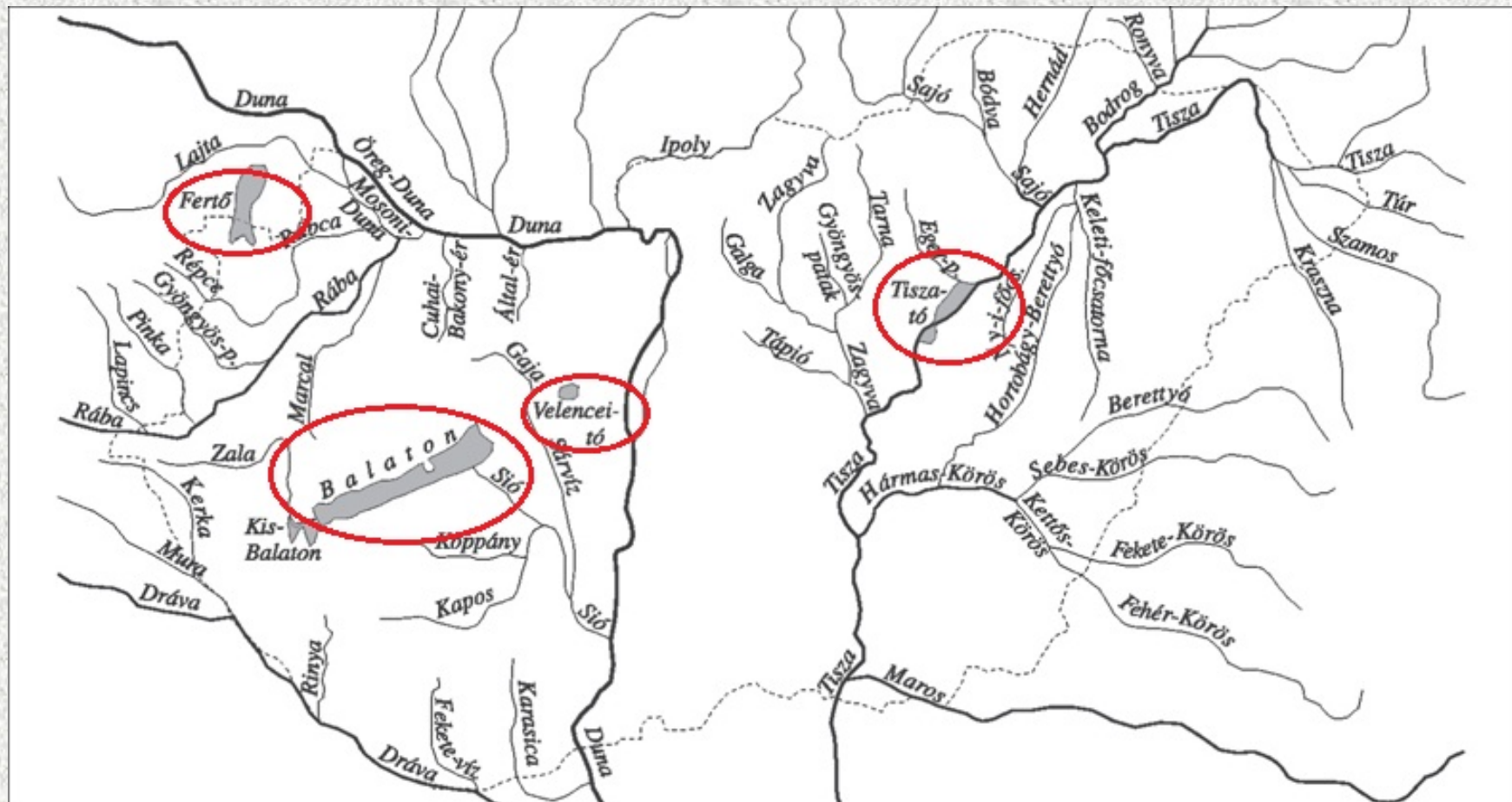
Az ország közepén elterülő Balaton Magyarország és Közép-Európa legnagyobb tava 592 km²-es területével, továbbá fontos idegenforgalmi célpont.

A Balatont méretben az Ausztriával megosztott Fertő követi, mely területéből 82 km² esik az országra. További fontos tavai a Velencei-tó és a mesterséges Tisza-tó.

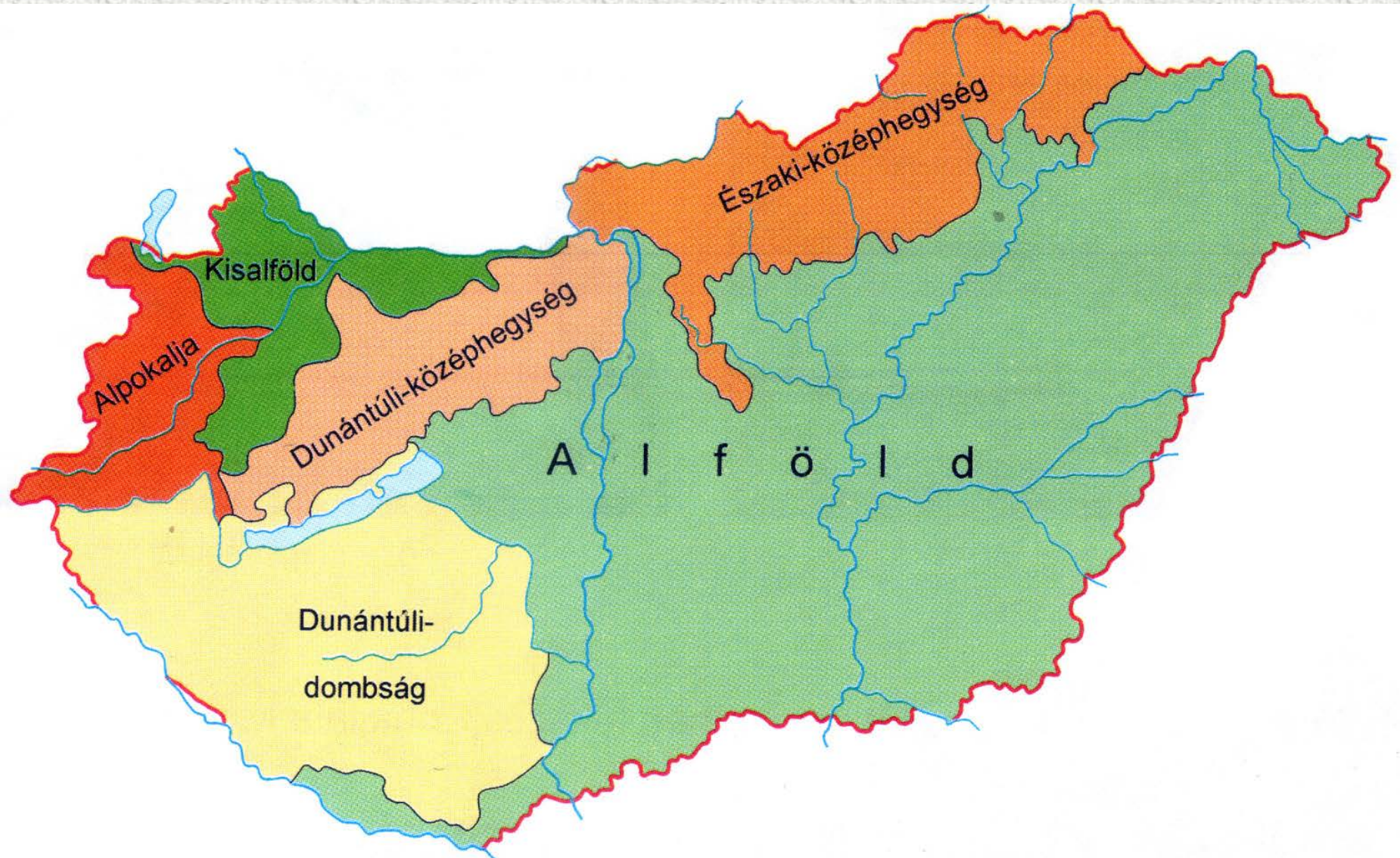
Magyarország folyói

Magyarország tavai

Magyarországot hagyományosan **hat tájegységre**
szokás bontani.

Természeti kincsünk a termőföld.

Egyik legfontosabb természeti kincsünk a **termőföld**, amely a saját népesség ellátásán túl jelentős mezőgazdasági exportra is képessé teszi hazánkat annak ellenére, hogy a talajminőség változatos. Magyarország az európai élvonalba tartozik a mezőgazdasági területek ellátottságát tekintve. Magyarországon a mezőgazdasági területek aránya az ország összes területéhez viszonyítva 62,2 %. Ezzel a harmadik helyen állunk az uniós tagállamok közt.

Magyarországon 1973-tól létesültek nemzeti parkok, természetvédelmi területek és tájvédelmi körzetek.

Magyarország 10 nemzeti parkja

Grembi

A nemzeti parkigazgatóságok bemutató helyei:

- Székhely
- Bemutató hely
- Igazgatósági székhely és bemutató hely

Grembi

Magyarország megyéi

Magyarország az 1950-es megyerendezés óta közigazgatásilag 19 megyére és Budapest fővárosra tagolódik. A megyék Budapest főváros mellett az ország nagyobb közigazgatási területi egységei, melyek járásokra, azok pedig településekre (városokra és községekre) tagolódnak tovább.

Magyarország megyéi és megyeszékhelyei

Hazánk éghajlata

Magyarország földrajzi helyzete alapján a jellegzetesen négy évszakú, valódi mérsékelt övbe, azon belül pedig a **mérsékeltén szárazföldi (kontinentális)** területbe tartozik. Az egyes tájegységek éghajlatában nincsenek jelentős eltérések. Az óceántól való távolság alapján a kontinentális vonások (jelentősebb napfénytartam, kisebb felhőzöttség, nagyobb hőmérséklet-ingadozás, kevesebb csapadék) nyugatról keletre növekednek.

Széljárás

A nyugati szelek övében fekvő Kárpát-medence domborzati viszonyai, a medencejelleg az uralkodó szélirányokat jelentősen módosítják. A Tisza vonalától nyugatra az északnyugati, a Tiszától keletre az északkeleti szelek uralkodnak. A hegységkeret védő hatásának köszönhető az is, hogy a magyarországi átlagos szélesebesség (2-4 m/s) jóval kisebb, mint Európa nyugatibb területein.

Csapadék

Az éghajlati elemek közül a csapadék eloszlásában rajzolódik ki a legnagyobb területi különbség. Magyarország legcsapadékosabb területei a délnyugati határ közelében (több mint 800 mm/év), legszárazabb vidékei pedig a Középső-Tisza mentén (kevesebb mint 500 mm/év) fekszenek.

Természetes növénytakaró és talajviszonyok

Az emberi beavatkozások következtében ma Magyarország területének legföljebb 9-10%-án találunk természetes növényzetet. A **növényvilág** az ország kis területe, tagolatlan domborzata ellenére fajokban igen gazdag (kb. 2200 növényfaj). Az eltérő éghajlati hatások alatt álló Magyarország atlanti, szárazföldi és mediterrán növényfajok találkozóhelye.

Magyarország talajai

A talaj különböző kőzetekből keletkezik, fizikai aprózódás, kémiai és biológiai mállás útján. Élő és holt szerves anyagot is tartalmaz. A kőzettörmelék akkor válik talajjává, ha szerves anyag kerül bele. Ebből képződik a humusz. Talaj alakulhat löszön, homokon, agyagon, mészkövön és bármilyen más kőzeten is. De hogy milyenné válik, azt elsősorban nem az anyakőzet, hanem az éghajlat és a növénytakaró határozza meg.

Hazánk talajtípusai a következők:

1. Erdőtalajok.
2. Mezőségi talajok.
3. Kőzetekhez, domborzati sajátosságokhoz kötődő talajok.

Erdőtalajok

- **Szürke erdőtalaj** a hűvös fenyvesek és a magasabb fekvésű bükkösök alatt keletkezik. Tápanyagban, humuszban viszonylag szegény. Ilyen a talaj a Alpokalján, Vas és Zala megye délnyugati részén, valamint középhegységeink magasabb régióiban.
- A lombhullató erdők talaja a humuszban gazdagabb **barna erdőtalaj**. Ilyen az összes talajunk 40%-a. Termőképessége jó, nagy területet borít a Dunántúli dombságon, középhegységeinkben és a Nyírségben.

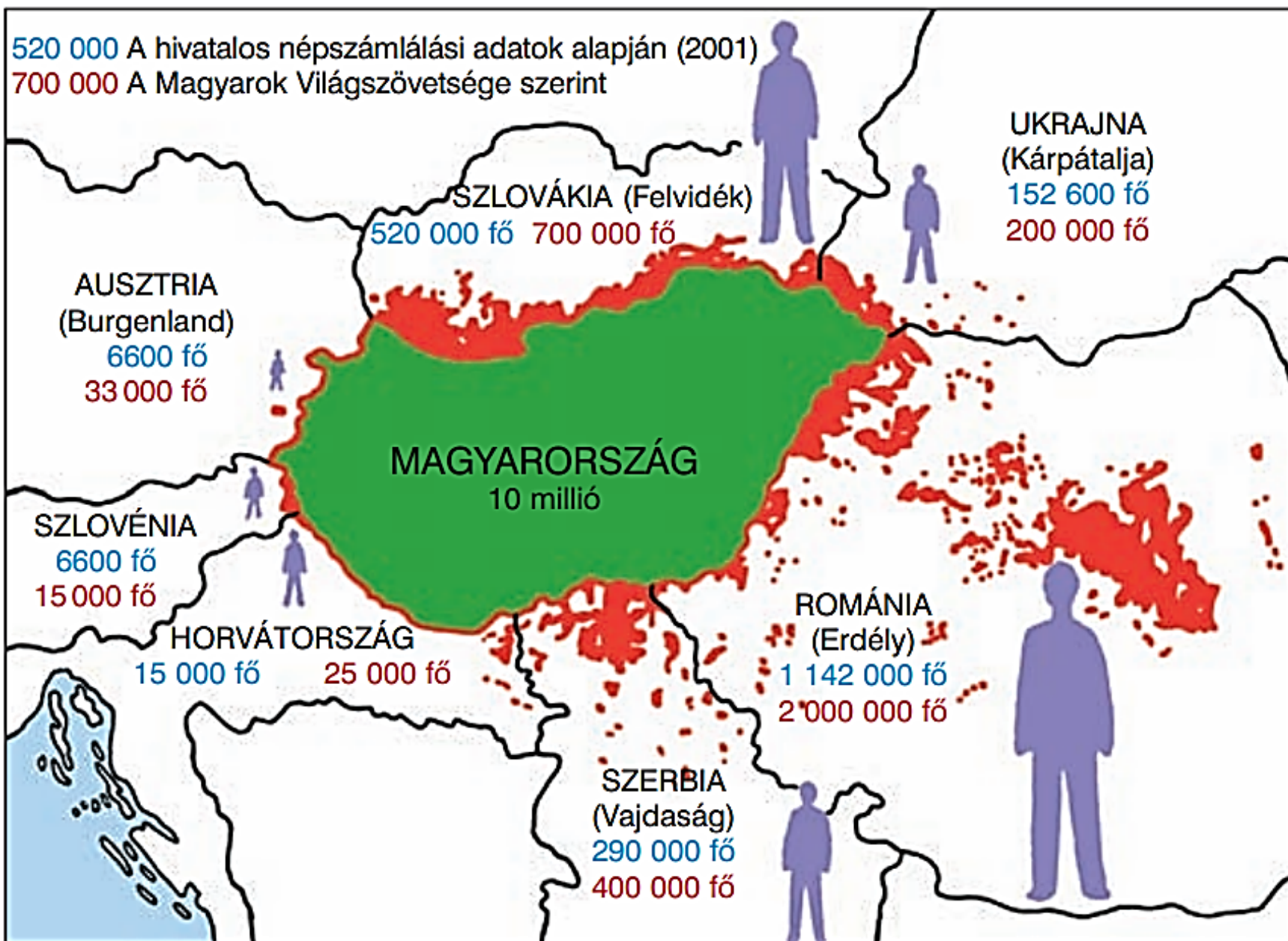
Mezőségi talajok

- A legjobb minőségű sötétbarna vagy fekete **mezőségi talaj** hazánk területének 1/4-ét borítja. Sötét színét gazdag humusztartalmától nyeri. Leginkább a szárazabb éghajlatú löszvidékeken képződött, a füves növényzet hatására. Fő elterjedési területe az Alföld.

Kőzetekhez, domborzati sajátosságokhoz kötődő talajok.

- A folyók hajdani árterületén réti és öntéstalaj alakult ki. Általában közepes termékenységűek. A mocsaras helyen még teljesen el nem korhadt, szerves anyagban dús, de gyengébb minőségű **láptalaj** keletkezett.
- Vannak hazánkban **homokon** képződött talajok is. Termékenységük – a humusztartalomtól függően – változó. A meszes homokon – például a Kiskunságban – jól terem a szőlő és a csonthéjas gyümölcsök, a mésztelen homokon – például a Nyírségben – a burgonya és a dohány.
- Sajnos viszonylag nagy területet fednek a **szikes** talajok. Különösen a Hortobágyon, de foltokban fellelhetők a Nagy-kunságban és a Duna–Tisza közén is.

Magyarország népessége

Magyarország népessége

- ❖ Magyarország népessége 2014. január 1-jén 9 877 365 fő volt, amely 1981 óta a születések alacsony, és a halálozások magas száma miatt csökkenő tendenciát mutat, struktúráját tekintve elöregedő.
- ❖ Lakosainak 98%-a magyar anyanyelvű. Határainkon túl körülbelül 4 millió magyar él. A legtöbben a székelyek vannak, Erdélyben.
- ❖ A nemzetiségek számaránya nálunk alacsony, ezért hazánk csaknem egynyelvű nemzeti állam. A magyar finnugor eredetű nép. Több mint ezer éve él a Kárpát-medencében. Nemzetiségeink közül a német nemzetiségűek aránya a legnagyobb.

Termelés

A termelés célja az emberek létfenntartásához szükséges javak előállítása. Két fő tényezője a természeti **földrajzi környezet** és a **társadalom**. Gazdaságunk a közepesen fejlett országok szintjén áll. Kiépült a **piacgazdaság**. Napjainkban az ipartelepítés fő szempontja a munkaerő szakképzettsége és olcsósága. Az országok gazdasági fejlettségének összehasonlítására a **bruttó hazai termék**, a **GDP** szolgál. A gazdaságban gyorsan nő a szolgáltatások aránya. A munkavállalók többsége a szolgáltatások területén dolgozik.

Magyar néprajzi csoportok

A történelmi sors, az eltérő földrajzi viszonyok hatására a magyarság körében különböző néprajzi csoportok alakultak ki. A néprajzi csoportok **nyelvjárása** különböző. Megkülönböztetünk nyugati, dunántúli, palóc, északkeleti és alföldi nyelvjárásokat.

Valamennyi néprajzi csoport sajátos **népi kultúrát** fejlesztett ki. Különböző a népköltészetük, az építkezésük és a színpompás viseletük. Kézimunkáik is régi hagyományokat őriznek.

Magyar néprajzi tájak és csoportok

Hazánk legfontosabb nyersanyagai

A hazánkban előforduló nyersanyagokat alapvetően három csoportba sorolhatjuk: **ércek**, energiahordozók, nemfémes nyersanyagok.

- Az **ércek** csoportjába tartozik a fogyó mennyiségű, rossz minőségű rudabányai vasérc; a még gazdaságtalan, így nem is bányászott recski rézérc; a már nem bányászott (de egykor az ország legnagyobb bányájaként üzemelő) mecseki uránérc; valamint a Dunántúli-középhegység bauxit és mangánérc vagyona.

Energiahordozók

Az **energiahordozók** közé tartoznak a kőszenek, közülük a legjobb minőségű a Mecsek hegységben található feketekőszén, ezt követik a barnakőszén-előfordulások a Dunántúli- és az Északi-középhegység területén, végül a legnagyobb mennyiségben megtalálható lignit következik, melyet jelenleg is aktívan bányásznak a Bakonyban, valamint a Mátra- és a Bükk-alján.

Szintén az energiahordozók közé tartozik a kőolaj és a földgáz, amelyek előfordulása a Zalai-dombság és az Alföld területére koncentrálódik. Az Alföldön természetesen jóval nagyobb mennyiségben áll rendelkezésre mindkét ásványkincs.

Nemfémes nyersanyagok

A **nemfémes nyersanyagok** közül cementgyártás alapját képező mészkövet (Naszály, Szársomlyó), az építőipar által hasznosított kavicsot (Duna, Rába, Hernád folyó mentén), valamint a porcelángyártás alapját jelentő kaolint (Zemplén-hegység) érdemes kiemelni.

A társadalom és a környezet kapcsolata

- Magyarország sokat tesz a környezeti állapot javításáért, de komoly szemléletváltásra lenne szükség, mert még mindig sokan választják az olcsóbb megoldásokat, mint a drágább, környezetbarát módszereket.
- A levegőszennyezés fő forrása az energiatermelés (hőerőművek, kőolaj-finomítók), a nehézipar, a közlekedés. A nagyvárosokban kialakulhat a szmog. Ismét gyakoribbá váltak a légúti megbetegedések, az allergia. A növekvő számú személygépkocsi-állomány gyorsan rontja a helyzetet.

- A vízszennyezés felszíni és felszín alatti vizeinket is fenyegeti. Csökkent a műtrágyák és a vegyszerek használata a mezőgazdaságban, de az ipari hulladékok szakszerűtlen és veszélyes tárolása sok időzített bombát rejt.
- A talajszennyezés áttételesen mindenütt érezteti hatását, hiszen a táplálékláncon keresztül az emberig jut.

- A zajártalom és a fényszennyezés észrevétlenül veszélyezteti mindnyájunkat, már a falvakban és a tanyákban is hallják a megnövekvő repülőgép- vagy közúti járműforgalmat.
- A környezetszennyezés csökkentése érdekében az államnak, de az állampolgároknak is van tennivalója. Érdeemes alaposan végiggondolni, ki mit tehet közvetlen környezetében a szemét felhalmozódása, az édesvíz megtartása, a környezeti állapot javítása érdekében.
- A 21. század két legnagyobb környezeti katasztrófája hazánkban a 2000-ben bekövetkező tiszai ciánszennyezés, és a 2010-ben Kolontár, Devecser térségében történt vörösiszap-szennyezés voltak.

